

**AZ EURÓPAI UNIÓ
TANÁCSA**

**Brüsszel, 2014. május 12.
(OR. en)**

9647/14

**COHOM 77
FREMP 86
CYBER 26
COPS 118
PESC 481**

AZ ELJÁRÁS EREDMÉNYE

Küldi:	a Tanács
Dátum:	2014. május 12.
Előző dok. sz.:	9032/14 + COR1 COHOM 62 FREMP 68 CYBER 24 COPS 87 PESC 408
Tárgy:	Az EU emberi jogi iránymutatásai az online és offline véleménynyilvánítás szabadságáról

A Tanács 2014. május 12-én az e feljegyzés mellékletében foglaltak szerint elfogadta az EU emberi jogi iránymutatásait az online és offline véleménynyilvánítás szabadságáról.

Az EU emberi jogi iránymutatásai az online és offline véleménynyilvánítás szabadságáról

I. ÁTTEKINTÉS ÉS FOGALOMMEGHATÁROZÁSOK

A. BEVEZETÉS

1. A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadsága minden ember alapvető joga. Amellett, hogy e jog nélkülözhetetlen az egyén méltósága és kiteljesedése szempontjából, a demokrácia, a jogállamiság, a béke, a stabilitás, a fenntartható, inkluzív fejlődés és a közügyekben való részvétel alapkövét is jelenti. Az államoknak kötelessége a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságához való jog tisztelete és védelme.
2. A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadsága alapozza meg egy sor más emberi jog érvényesülését és gyakorlását, ideértve a gyülekezés és az egyesülés szabadságát, a gondolatszabadságot, a vallás és a meggyőződés szabadságát, az oktatáshoz való jogot, a kulturális életben való részvétel jogát, a választójogot, valamint a közügyekben való részvételhez kötődő minden egyéb politikai jogot. E jogok nélkül nincs demokrácia.
3. A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadsága fontos szerepet játszik önmagában is és az egyének önkiteljesítésének és autonómiájának megvalósításában is. A véleménynyilvánítás szabadsága, ideértve a művészi kifejezés szabadságát is, kulcsszerepet játszik az egyének társadalmon belüli identitásának kialakításában és kifejeződésében.

4. A szabad, sokszínű és független média minden társadalomban elengedhetetlen eszköz a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságának és más emberi jogoknak az előmozdításában és védelmében. Az általános érdekű kérdésekkel kapcsolatos információk és gondolatok szabad áramlásának elősegítése, valamint az átláthatóság és az elszámoltathatóság biztosítása révén a független média a demokratikus társadalom egyik sarokköve. A véleménynyilvánítás szabadsága és médiaszabadság nélkül nem létezhet tájékozott, aktív, elkötelezett polgárság.
5. Az újságírók a munkájuk – a hatalommal való visszaélés felfedése, a korrupció leleplezése és a készen kapott vélemények megkérdőjelezése – miatt gyakran válnak megfélemlítés és erőszak célpontjaivá. Az ilyen támadások és megfélemlítések – amelyeket az állami hatóságok gyakorta nem hajlandók érdemben kivizsgálni, illetve nem szándékoznak véget vetni az ilyen tettek büntetlenségének – nemcsak az áldozatot sújtják, hanem a nyilvánosságot is korlátozhatják az információk és a gondolatok megismerésében. Az újságírók védelmét célzó intézkedések nem korlátozódhatnak kizárólag a hivatásos újságírókra; azoknak ki kell terjedniük a támogató személyzetre és az olyan személyekre – „civil újságírókra”, bloggerekre, a közösségi média aktivistáira és az emberi jogok védelmezőire – is, akik a tömeghez való eljutás érdekében az új médiát használják. Az arra irányuló törekvéseket, hogy az újságírók és más médiaszereplők ellen elkövetett bűncselekmények ne maradhassanak büntetlenül, össze kell kapcsolni az emberi jogok védelmezőinek védelmével¹.
6. Az információs és kommunikációs technológia terén lezajlott technológiai innovációk új utakat nyitottak az egyének számára ahhoz, hogy tömegekhez juttassák el az információkat, továbbá nagy hatással voltak a polgárok döntéshozatali folyamatokban való részvételére és közreműködésére. Ezek az innovációk új kihívásokat is hoztak. Az offline létező emberi jogokat online is védeni kell, különös tekintettel a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságára és a magánélet tiszteletben tartásához való jogra, amely a személyes adatok védelmét is magában foglalja.

¹ Lásd az emberi jogok védelmezőiről szóló uniós iránymutatásokat (2004, aktualizálva: 2008).

7. Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) vonatkozó rendelkezései² és az Európai Unió Alapjogi Chartája szellemében, valamint nemzetközi és európai emberi jogi kötelezettségeinek megfelelően³ az EU eltökélt a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságának az EU határain belüli tiszteletben tartása, védelme és előmozdítása mellett. Ezen iránymutatások révén az EU újólág megerősíti arra vonatkozó szilárd elhatározását, hogy az egyenlőség, a megkülönböztetésmentesség és az egyetemesség elve alapján mindenkit mindenhol megillető jogként előmozdítja a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságát az emberi jogokkal kapcsolatos külső politikája keretében. Az EU külpolitikai eszközeinek segítségével hozzá kíván járulni a szóban forgó jogok megsértésének időben történő, következetes és egységes kezeléséhez és megelőzéséhez.

B. AZ IRÁNYMUTATÁSOK RENDELTETÉSE

8. A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságának előmozdítása és védelme terén az EU-t az emberi jogok egyetemessége, szétválaszthatatlansága, egymáshoz való kapcsolódása és egymástól valló függése vezérli, legyen szó polgári, politikai, gazdasági, szociális vagy kulturális jogokról. Ezeket az iránymutatásokat ezért az emberi jogok területére vonatkozó többi uniós iránymutatással együttesen kell értelmezni.
9. Ezek az iránymutatások a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságára vonatkozó nemzetközi emberi jogi normákat részletezik, és politikai és operatív iránymutatást nyújtanak az uniós intézményeknél és az EU tagállamaiban dolgozó tisztviselők és személyzet számára a harmadik országokban és a többoldalú fórumokon végzett, illetve a nemzetközi szervezetekkel, a civil társadalommal és egyéb érdekelt felekkel való munkájukhoz.
10. Az iránymutatások gyakorlati útmutatóként is szolgálnak a tisztviselők és a személyzet számára ahhoz, hogy hogyan segíthetik megelőzni a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságának potenciális megsértését, hogyan elemezhetnek konkrét eseteket és hogyan reagálhatnak eredményesen a jogsértésekre annak érdekében, hogy az EU külső fellépése során védjék és előmozdítsák a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságát. Azt is vázolják, hogy a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadsága milyen módon és milyen – szigorúan rögzített – körülmények között korlátozható.

² Az EUSZ 2., 6., 21. és 49. cikke, valamint az EU Alapjogi Chartájának 7., 8., 10., 11. és 22. cikke. Valamennyi tagállam részes állama a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának és az emberi jogok európai egyezményének (EJEE).

³ A véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságához kapcsolódó nemzetközi és európai normák és előírások nem kimerítő listáját lásd a II. mellékletben.

C. FOGALOMMEGHATÁROZÁSOK

11. A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságához való jogot az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 19. cikke és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya is rögzíti. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 19. cikke így szól: „Nézetei miatt senki sem zaklatható. Mindenkinnek joga van a szabad véleménynyilvánításra; ez a jog magában foglalja mindenfajta adat és gondolat határokra való tekintet nélküli - szóban, írásban, nyomtatásban, művészi formában vagy bármilyen más tetszése szerinti módon történő – keresésének, megismerésének és terjesztésének a szabadságát is. Az e cikk 2. bekezdésében meghatározott jogok gyakorlása különleges kötelezettségekkel és felelősséggel jár. Ennélfogva az bizonyos korlátozásoknak vethető alá, ezek azonban csak olyanok lehetnek, amelyeket a törvény kifejezetten megállapít és amelyek:
- a) mások jogainak vagy jó hírnevének tiszteletben tartása, illetőleg
 - b) az állambiztonság vagy a közrend, a közegészség vagy a közérkölcös védelme érdekében szükségesek.” A 19. cikk értelmezéséhez hasznos segédlet az ENSZ Emberi Jogi Bizottságának 34. sz. általános megjegyzése (UNHRC/GC34)⁴.
- a) A szabad véleményalkotáshoz való jog
12. Mindenkinnek joga van a szabad véleményalkotáshoz. Ez a jog magában foglalja azt is, hogy véleményét bárki bármikor, bármilyen okból, szabadon megváltoztathassa. Senki semmilyen jogától nem fosztható meg valós vagy vélt véleménye alapján. Tilos bárkit bármilyen módon arra kényszeríteni, hogy egy adott véleményt magáénak valljon, illetve elutasítson.
13. A vélemény minden formája védelmet élvez, ideértve a társadalmi, politikai, tudományos, történelmi, morális és vallási jellegű nézeteket is. Az államok a véleményalkotás szabadságára vonatkozóan semmilyen kivételt vagy korlátozást nem állapíthatnak meg, és nem tehetik büntethetővé, hogy valaki egy adott nézetet vall.

⁴ Az általános megjegyzések az ENSZ-egyezmény alapján létrehozott testületek emberi jogi rendelkezéseinek nem kötelező érvényű tartalmi értelmezését adják. A 34. sz. általános megjegyzés a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 19. cikkének értelmezéséhez nyújt iránymutatást a részes államok számára, és a következő linken olvasható: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/GC34.pdf>.

b) A véleménynyilvánítás szabadságához való jog

i. *Az információ kereséséhez és megismeréséhez való jog*

14. A véleménynyilvánítás szabadságához való jog magában foglalja az információ keresésének és megismerésének szabadságát is. Ez a demokratikus kormányzás egyik kulcseleme, hiszen a részvételen alapuló döntéshozatali folyamatok előmozdítása lehetetlen, ha az emberek nem jutnak hozzá megfelelő módon az információkhoz. Az emberi jogok megsértésének napvilágra kerülését például bizonyos körülmények között segítheti, ha az állami szervek birtokában lévő információk nyilvánossá válnak. Az információkhoz való hozzáférés biztosítása az igazságszolgáltatás és a jóvátétel eszköze lehet, különösen olyan időszakokat követően, amikor súlyosan sérültek az emberi jogok. Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa hangsúlyozta, hogy a nyilvánosságnak és az egyéneknek joguk van ahhoz, hogy a lehető legteljesebb mértékben hozzáférjenek a kormányuk tevékenységeivel és döntéshozatali folyamataival kapcsolatos információkhoz⁵.
15. Minden egyénnek biztosítani kell azt a jogot, hogy érthető formában megtudhassa, hogy személyes adatainak birtokában van-e valaki, személyes adatait tárolják-e valahol, és ha igen, mely adatokat és milyen célból. Minden egyénnek biztosítani kell emellett azt a lehetőséget is, hogy megtudhassa, hogy mely hatóságok, illetve mely magánszemélyek vagy -szervek kezelik az elektronikus vagy manuális aktákban tárolt személyes adataikat, illetve hozhatnak az adataik feldolgozását befolyásoló döntéseket. Ha az ilyen akták nem helytálló személyes adatokat vagy olyan adatokat tartalmaznak, amelyeket törvénytörő módon gyűjtöttek vagy dolgoztak fel, minden egyénnek biztosítani kell azt a jogot, hogy kérésére azokat helyesbítsék, illetve bizonyos körülmények fennállása esetén töröljék. Az államoknak meg kell tenniük minden lehetséges intézkedést az ilyen információkhoz való egyszerű, gyors, hatékony és gyakorlati hozzáférés biztosítása érdekében. Nem vitatott, hogy az adatvédelmi szempontok vizsgálata lényeges lehet a véleménynyilvánítás szabadságával összefüggésben.
16. Az Internet és a digitális technológiák révén az egyéneknek és a médiának több lehetősége van a véleménynyilvánítás szabadságához való joguk gyakorlására és az online információkhoz való szabad hozzáférésre. Az offline és online információáramlás akadályozását célzó korlátozásoknak összhangban kell lenniük a nemzetközi emberi jogi jog által lehetővé tett megszorításokkal.

⁵ A/HRC/RES/12/12.

ii. *Mindenfajta adat és gondolat bármilyen média segítségével történő, határookra való tekintet nélküli terjesztéséhez való jog*

17. A véleményalkotás és -nyilvánítás szabadsága magában foglalja annak a szabadságát is, hogy bármilyen, másoknak átadható adatot és gondolatot kifejezzünk és terjesszünk, bármilyen formában és bármilyen média segítségével. Ez az olyan adatokra és gondolatokra is érvényes, amelyeket a hatóságok vagy a társadalom többsége vitathatónak tarthat, ideértve az olyan gondolatokat és nézeteket is, amelyek mások számára sokkoló, bántó vagy nyugtalanító hatásúak lehetnek⁶. A véleménynyilvánítás szabadsága kiterjed az olyan kifejezésmódokra, mint például egy személy személyes vagy közügyeinek véleményezése, a korteskedés, az emberi jogokról folytatott viták, az újságírás, a tudományos kutatás, az etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitás kifejezése⁷ és a művészi kifejezés, a reklám vagy a tanítás. Beletartozik még a választási kampányok idején végzett politikai vita és hirdetés is.
18. A véleménynyilvánítás történhet szóban, írásban, jelbeszéddel, valamint nonverbálisan, például képek és művészeti tárgyak formájában, és e kifejezésmódok mindegyike védelmet élvez. A véleménynyilvánítás eszköze lehet könyv, újság, szórólap, plakát, banner, illetve bármilyen audiovizuális, elektronikus és internetalapú kifejezési forma.

A véleménynyilvánítás szabadságához való jog szigorúan szabályozott korlátozása

19. A nemzetközi és a regionális emberi jogi egyezmények, bíróságok és mechanizmusok elismerik, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága bizonyos jól meghatározott körülmények fennállása esetén, szigorúan szabályozott módon törvényileg korlátozható. A véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása nem veszélyeztetheti magának a jognak az érvényét. Az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága többször is kiemelte, hogy a jog és a korlátozás közötti, valamint a norma és a kivétel közötti viszony nem fordítható meg.

⁶ Handyside kontra Egyesült Királyság, az Emberi Jogok Európai Bírósága 1976. december 7-i ítéletének 49. pontja.

⁷ Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet emberi dimenzióról szóló konferenciájának koppenhágai ülészakán elfogadott dokumentum (1990, 32. pont).

20. A korlátozást minden esetben meg kell előznie egy három elemből álló kumulatív tesztnek, és minden elemnek teljesülnie kell:
- A korlátozást törvény írja elő, és az mindenki számára egyértelmű és hozzáférhető (a jogbiztonság, a kiszámíthatóság és az átláthatóság elve);
 - A korlátozás célja a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 19. cikkének 3. bekezdésében foglalt célok egyike, vagyis mások jogainak vagy jó hírnevének védelme, vagy az állambiztonság, a közrend, a közegészség vagy az erkölcs védelme (a legitimitás elve);
 - A korlátozásnak bizonyítottan szükségesnek, mértékének pedig az elérendő célhoz mérten a lehető legenyhébbnek és azzal arányosnak kell lennie (a szükségesség és az arányosság elve).
21. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 20. cikkének 2. bekezdése értelmében az államoknak törvényben kell megtiltaniuk *„a nemzeti, faji vagy vallási gyűlölet bármilyen hirdetését, amely megkülönböztetésre, ellenségeskedésre vagy erőszakra izgat”*. Az efféle korlátozások mértékének azonban mindig arányban kell állniuk az elérni kívánt céllal.
22. A véleményalkotás- és nyilvánítás szabadságához való jogot minden államnak tiszteletben kell tartania, és gondoskodnia kell arról, hogy e jogot a hazai jog érvényre juttassa. A véleményalkotás- és nyilvánítás szabadságához való jog korlátozásáról rendelkező jogszabályok alkalmazásának feladatával független – politikai, kereskedelmi vagy bármilyen egyéb illetéktelen befolyástól mentes – szervet kell megbízni, az alkalmazás során kerülni kell az önkényes vagy megkülönböztető intézkedéseket, és kellő biztosítékokról kell gondoskodni a visszaélések megakadályozása érdekében, ideértve a visszaélésszerű jogalkalmazás elleni fellebbezés és jogorvoslat lehetőségét is⁸.

⁸ Az ENSZ különleges előadója, Frank La Rue 2011. évi jelentése a véleménynyilvánítás szabadságáról - A/HRC/17/27
http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/A.HRC.17.27_en.pdf

II. OPERATÍV IRÁNYMUTATÁSOK

D. ÁLTALÁNOS ÉSZREVÉTELEK

23. **A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságához való jog egyetemes jog:** A véleményalkotás és -nyilvánítás szabadsága minden egyént egyenlően megillet. Mindenhol és mindenki esetében meg kell védeni, függetlenül attól, hogy az illető ki és hol él. Mind online, mind offline egyenlő mértékben tiszteletben kell tartani és védeni kell.
24. **A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságához való jog védelme és érvényesítése elsődlegesen az államok kötelessége:** Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy jogrendszerük olyan megfelelő és hatékony garanciákat nyújtson mindenki számára a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadsága terén, amelyek az egész területükön alkalmazandók és megfelelő módon végrehajthatók.
25. **A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 17. cikkének értelmében az államoknak kötelessége továbbá a magánélethez való jog védelme:** Senkit sem lehet alávetni a magánéletével kapcsolatban önkényes vagy törvénytelen beavatkozásnak. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy jogrendszerük olyan megfelelő és hatékony garanciákat nyújtson mindenki számára a magánélethez való jog terén, amelyek a joghatóságuk területén mindenkire alkalmazandók és megfelelő módon végrehajthatók.
26. **Az EU már meglévő emberi jogi iránymutatásaira a lehető legteljesebb mértékben támaszkodni kell,** amennyiben azok a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságához való jog esetleges megsértése szempontjából lényegesek, nevezetesen a gyermekek jogainak előmozdításáról és védelméről szóló, a nők elleni erőszakról, valamint a nőkkel szembeni megkülönböztetés valamennyi formája elleni küzdelemről szóló, az emberi jogok védelmezőiről szóló, a kínzásról és a halálbüntetésről szóló, a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (LMBTI-) személyek emberi jogai maradéktalan érvényesítéséről szóló, továbbá a vallás és a meggyőződés szabadságához való jogról szóló iránymutatásokra.⁹

⁹ http://eeas.europa.eu/human_rights/guidelines/index_en.htm

B. Kiemelt fellépési területek

27. A véleménynyilvánítás szabadságával összefüggésben az EU különös figyelmet fordít az alábbi kérdésekre, amelyek egyforma jelentőséggel bírnak:

1. **Az egyének – köztük újságírók és más médiaszereplők – ellen a véleménynyilvánítás szabadságához való joguk online és offline gyakorlása okán elkövetett erőszak, illetve üldöztetésük, zaklatásuk és megfélemlítésük elleni küzdelem, valamint a bűncselekmények büntetlensége elleni küzdelem**

28. Az EU eltökélt a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságának világszintű előmozdítása és védelme iránt, és elítéli azt a világ számos országában jelentkező tendenciát, hogy újságírókat, médiaszereplőket és más személyeket egyre súlyosabb megfélemlítés és erőszak ér azért, mert a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságához való jogukat online és offline gyakorolják.

Az államoknak aktívan tenniük kell azért, hogy megakadályozzák az erőszakot, és az újságírók és más médiaszereplők számára olyan biztonságos környezetet teremtsenek, amelyben függetlenül, indokolatlan beavatkozás és az erőszaktól vagy üldöztetéstől való félelem nélkül végezhetik a munkájukat¹⁰.

29. Az EU rendkívül fontos kérdésnek tartja az újságírók és más médiaszereplők biztonságát. Az EU megteszi a kellő lépéseket az újságírók védelmének szavatolása érdekében, ideértve a megelőző intézkedéseket és azt is, hogy jogsértések esetén sürgeti azok eredményes kivizsgálását.

E tekintetben az EU:

- a) nyilvánosan elítéli az olyan személyek meggyilkolását, kivégzését, kínzását, erőszakos eltüntetését, illetve az ellenük irányuló támadásokat és a súlyos erőszak vagy megfélemlítés minden más formáját, akik ezt a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságához való joguk gyakorlása miatt szenvedik el, továbbá elítéli a médiaorgánumok elleni támadásokat, és megvizsgálja a további megfelelő intézkedések lehetőségét;

¹⁰ Az ENSZ Közgyűlésének A/RES/68/163 határozata: Az újságírók biztonsága és a büntetlenség kérdése („The safety of journalists and the issue of impunity”)

- b) felszólítja az állami hatóságokat, hogy maradéktalanul tegyenek eleget az arra vonatkozó nemzetközi kötelezettségeiknek, hogy e bűncselekményeket eredményesen, gyorsan és függetlenül eljárva kivizsgálják, valamint hogy az ilyen erőszakos cselekményeket elkövető vagy arra felbujtó – akár állami, akár nem állami – személyek bíróság elé kerüljenek. Az EU adott esetben ösztönzi a bírósági tárgyalások nemzetközi figyelemmel kísérését az erőszakos cselekményekkel kapcsolatos ügyek nyomon követése és a büntetlenség elleni küzdelem előbbre vitele érdekében;
- c) felszólít minden államot arra, hogy tegyenek aktív lépéseket az újságírók és más médiaszereplők elleni erőszak megakadályozása érdekében, hogy biztonságos és védett körülmények között dolgozhassanak és ne kelljen erőszaktól vagy üldöztetéstől tartaniuk;
- d) határozottan arra ösztönzi az állami tisztviselőket és más befolyásos társadalmi szereplőket, hogy nyilvánosan ítéljék el az újságírók és más médiaszereplők elleni erőszak és megfélemlítés eseteit, különösen ha a támadásokat állami szervek buzdítására vagy azok néma egyetértése mellett követték el;
- e) támogatja az ENSZ Közgyűlése által kiadott, az újságírók biztonságáról és a büntetlenség kérdéséről szóló határozatnak a végrehajtását¹¹, valamint az ENSZ azonos tárgyú cselekvési tervét¹²;
- f) elősegíti a médiavezetőkkel, szerkesztőkkel, újságírókkal és más médiaszereplőkkel való tapasztalatcserét a figyelemfelhívás és annak érdekében, hogy az újságírók – többek között képzések segítségével – jobban képesek legyenek kivédeni az ellenük irányuló támadásokat és nagyobb biztonságban dolgozhassanak;
- g) elősegíti a kormánytisztviselőkkel, ezen belül a bírói kar, az ügyészség és a bűnüldöző hatóságok tagjaival való tapasztalatcserét az újságírók biztonságával kapcsolatos legjobb gyakorlatokról.

¹¹ A/RES/68/163.

¹² Az ENSZ cselekvési terve alapján az ENSZ szervezetközi ülésén (Bécs, 2012. november) 2013–2014-re szóló végrehajtási stratégia készült.

2. A véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságának védelmét célzó jogszabályok és gyakorlatok előmozdítása

30. Az újságírókkal, más médiaszereplőkkel és egyéb személyekkel szembeni nyílt erőszakon, illetve fizikai atrocitásokon túl a véleménynyilvánítás szabadsága gyakorlása olyan jogszabályok vagy gyakorlatok következtében csorbul, amelyek a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságának gyakorlását illetően cenzúrát vezetnek be, öncenzúrára indítanak vagy jogi szankciókat – többek között büntetőjogi, pénzügyi és közigazgatási szankciókat – írnak elő, megsértve a nemzetközi emberi jogi jogot.
31. Az államoknak törvényileg védeniük kell az újságírók azon jogát, hogy ne fedjék fel a forrásaikat¹³, hogy az újságírók a közérdekű ügyekről anélkül tudjanak tudósítani, hogy forrásaiknak megtorlástól kellene tartaniuk. A kormányoknak lehetővé kell tenniük, hogy az újságírók szabadon, kedvező feltételek mellett, biztonságos és védett körülmények között dolgozhassanak és ne kelljen cenzúráról vagy megkötésektől tartaniuk.

E tekintetben az EU:

- a) küzdelmet folytat az újságírókkal, médiaszereplőkkel, nem kormányzati szervezetekkel és közösségi médiaszemélyiségekkel szembeni önkényes támadások, a velük szemben folytatott bünvádi és polgári jogi eljárásokkal való visszaélések általános alkalmazása, a lejárató kampányok és a túlzott mértékű korlátozások ellen, melyek célja annak megakadályozása, hogy e szervezetek és egyének szabadon gyakorolhassák a véleménynyilvánítás szabadságához való jogukat;
- b) elítéli a véleménynyilvánítás szabadságának bárminemű korlátozását és a cenzúrát, amennyiben az sérti a nemzetközi emberi jogi jogot, történjen az akár online vagy offline;
- c) kétoldalú kapcsolataiban, valamint a többoldalú és regionális emberi jogi fórumokon sürgeti az olyan jogszabályok és gyakorlatok hatályon kívül helyezését vagy módosítását, amelyek egyéneket vagy szervezeteket a véleménynyilvánításhoz és az információterjesztéshez való joguk gyakorlása miatt büntetnek;

¹³ Kivéve, ha azt a nemzetközi emberi jogi joggal összhangban nyomós közérdek indokolja.

- d) felszólal az olyan megszorító jogszabályok ellen, amelyek korlátozzák a civil társadalomnak és a véleménynyilvánítás szabadságát hirdető és védelmező emberijogvédőknek a mozgásterét, valamint forráshoz jutásukat;
- e) kéri a nemzetközi emberi jogi jog értelmében védett, online vagy offline véleménynyilvánítás vagy információterjesztés miatt fogva tartott vagy bebörtönzött újságírók és más egyének szabadon bocsátását, valamint figyelemmel kíséri az ellenük zajló tárgyalásokat;
- f) támogatja az olyan jogszabályok elfogadását, amelyek megfelelő szintű védelmet biztosítanak a visszaéléseket jelentő személyek számára, valamint támogatja az arra irányuló reformokat, hogy törvényileg védett legyen az újságírók azon joga, hogy a forrásaikat ne fedjék fel;
- g) ösztönzi a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságának előmozdítására és védelmére vonatkozó legjobb gyakorlatok cseréjét az összes érdekelttel, úgymint bűnüldöző szervek tagjaival, a bírói karral, a civil társadalommal, politikusokkal, az emberi jogok védelmezőivel, jogászokkal, a biztonsági erőkkel, a tudományos világgal, valamint vallási és kulturális szervezetekkel;
- h) újságírók és más médiaszereplők, az emberi jogok védelmezői, politikai aktivisták és más egyének számára továbbra is biztosítja az ahhoz szükséges technikai eszközöket és támogatást, hogy élhessenek az online és offline véleménynyilvánításhoz való jogukkal;
- i) biztosítja, hogy – mind a tömegtájékoztatási, mind a közösségi – média elismerje és tiszteletben tartsa a gyermekek jogait, a Gyermek Jogairól szóló Egyezményben rögzítetteknek megfelelően.

3. **A tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének előmozdítása, valamint a pártatlan/bíráló tudósításokba való indokolatlan beavatkozás jelentette veszélyeknek a hatóságokban való tudatosítása**

32. Jogállamiságra épülő nyílt társadalom csak abban az esetben működhet eredményesen, ha független és sokszínű médiakörnyezet veszi körül mind offline, mind online. A szabad, sokszínű és független sajtó és egyéb média olyan nyilvános platformot kínál, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy egy társadalom szavatolni tudja a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságát és a többi emberi jog érvényesülését.

E tekintetben az EU:

- a) támogatja a harmadik országok arra irányuló intézkedéseit, hogy a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadságát védő és előmozdító, nemzetközi normákon alapuló jogi, szakpolitikai és jogszabályi keretet alakítsanak ki;
- b) támogatja a harmadik országok arra irányuló intézkedéseit, hogy bevezessék az egyének információhoz jutásának megkönnyítéséhez szükséges eljárásokat, többek között a tájékozódás szabadságára vonatkozó jogszabályok révén;
- c) támogatja a média, a műsorterjesztés és a távközlés szabályozásának feladatát ellátó hatóságok függetlenségének, valamint politikai és kereskedelmi befolyástól való védelmüknek az előmozdítását;
- d) támogatja a harmadik országok által a médiatulajdonlás átláthatóságának javítása érdekében tett intézkedéseket, a médiakoncentráció elleni intézkedések elfogadását, valamint az engedélyek méltányos és átlátható kiosztását, mivel a digitális kor égetőbbé tette az ezekkel összefüggő veszélyeket;
- e) ösztönzi a harmadik országok arra irányuló intézkedéseit, hogy a médiaágazatban javítsák a közpénzek átláthatóságát és tisztességes felhasználását;
- f) támogatja a harmadik országok által az újságírói és szerkesztői függetlenség megerősítése érdekében tett intézkedéseket, többek között a köz- és a kereskedelmi média pénzügyi önfenntartó képességét erősítő jogi és finanszírozási mechanizmusok alkalmazását;

- g) ösztönzi a harmadik országok által a sajtó elszámoltathatóságának növelése érdekében tett intézkedéseket, különös tekintettel az önkéntes alapú, önszabályozó kezdeményezésekre és mechanizmusokra, például médiaetikai kódexekre;
- h) a választásokról való szabad és sokoldalú tudósításra ösztönöz, valamint arra, hogy a politikai pártok a választási kampányok alatt egyenlő mértékben jelenhessenek meg a közszolgálati médiában;
- i) a független szervezeteket arra ösztönzi, hogy aktívan kövessék figyelemmel különböző országokban a tömegtájékoztatás szabadsága és sokszínűsége terén fennálló helyzetet.

4. Az emberi jogok előmozdítása és tiszteletben tartása a kibertérben és más információs és kommunikációs technológiák keretében

33. Az információs és kommunikációs technológiák (ikt) mára a mindennapi élet részévé váltak, új lehetőségeket kínálva az emberi jogok érvényesítésére, valamint a társadalmi és gazdasági fejlődésre. Az információhoz való megkülönböztetésmentes hozzáférést és a véleménynyilvánítás szabadságát – mind online, mind offline – minden egyén tekintetében garantálni és védeni kell.

E tekintetben az EU:

- a) szót emel az összes emberi jog alkalmazása mellett, ideértve az offline és online véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságához való jogot is;
- b) támogatja a harmadik országok arra irányuló törekvéseit, hogy növeljék és javítsák állampolgáraiknak az Internethez és a digitális kommunikációs eszközökhöz való hozzáférését, valamint előmozdítsák azok biztonságos használatát;
- c) támogatja az ikt-khoz és az online szolgáltatásokhoz való akadálytalan, cenzúrázatlan és megkülönböztetésmentes hozzáférés előmozdítását minden egyén tekintetében, a nemzetközi joggal összhangban;
- d) küzdelmet folytat a kommunikációs hálózatok letiltására, szándékos zavarására, szűrésére, cenzúrázására vagy leállítására irányuló minden próbálkozás, illetve minden olyan beavatkozás ellen, amely sérti a nemzetközi jogot;

- e) szükség esetén helyszíni technikai támogatást nyújt egyének számára az efféle próbálkozások kivédéséhez;
- f) folytatja az internetirányításra vonatkozó többszereplős modell¹⁴ megőrzésére és erősítésére irányuló munkát.

5. A legjobb gyakorlatok előmozdítása a vállalatok körében

34. Az ikt-vállalatok kulcsszerepet játszanak a véleménynyilvánítás szabadságának, az információkhoz való hozzáférésnek, valamint annak a biztosításában és lehetővé tételében, hogy a magánélet védelme az Interneten és a távközlési csatornákon is megvalósuljon. Jóllehet az üzemeltetők – az alkalmazandó jogi kereteken belül – maguk döntenek az általuk kínált szolgáltatásokról, választásuk elkerülhetetlenül kihat a felhasználók jogaira, különösen, ha az adott ágazatban meghatározó a jelenlétük. Az emberi jogoknak a vállalatok általi tiszteletben tartására vonatkozó ENSZ-irányelvek értelmében a vállalatok felelősséget viselnek azért, hogy üzletpolitikájuk emberi jogi hatásait megvizsgálják, és a véleményalkotás és -nyilvánítás szabadságához való jogra, valamint más emberi jogokra való negatív hatását a lehető legenyhébbre mérsékeljék.

E tekintetben az EU:

- a) támogatja a legjobb gyakorlatok kialakítására és az emberi jogok tiszteletben tartására irányuló nemzetközi szintű intézkedések előmozdítását az olyan technológiák kivitele kapcsán, amelyeket önkényuralmi rendszerekben megfigyelésre vagy cenzúrára lehetne felhasználni;
- b) az emberi jogoknak a vállalatok általi tiszteletben tartására vonatkozó ENSZ-irányelvek alapján az Európai Bizottság által kidolgozott, ikt-vállalatoknak szóló, az emberi jogoknak a vállalatok általi tiszteletben tartására vonatkozó EU-iránymutatás¹⁵ megismertetésére és annak betartatására törekszik;
- c) világszerte felhívja a bírók, a bűnüldöző szervek tagjai, az emberi jogi bizottságok munkatársai és a szakpolitikai döntéshozók figyelmét a nemzetközi normák érvényesítésének szükségességére, ideértve azokat a normákat is, amelyek védelmet biztosítanak a közvetítők számára azzal a kötelezettséggel szemben, hogy internetes tartalmakat szabályszerű eljárás lefolytatása nélkül letiltsanak.

¹⁴ Az EU kiberbiztonsági stratégiájáról szóló, 2013. júniusi tanácsi következtetésekből foglaltak szerint.

¹⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/files/csr-sme/csr-ict-hr-business_en.pdf

6. Az adatvédelemnek és a magánélet védelmének online/offline erősítését célzó jogi módosítások és gyakorlatok előmozdítása

35. Az Internet – globális és nyílt jellege révén – új lehetőségeket kínál a polgárok számára az információ- és véleménycserére. Az államok nemzetközi emberi jogi normák szerinti kötelezettségei, különösen a véleménynyilvánítás szabadságához való joggal, a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való joggal összefüggésben az online szférára ugyanúgy vonatkoznak, mint az offline világra.
36. A véleménynyilvánítás szabadságához való jog, a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való jog sérülhet jogellenes vagy önkényes megfigyelés, lehallgatások és személyes adatok gyűjtése révén, különösen, ha ez tömegesen történik. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy az állambiztonság vagy a közbiztonság érdekében gyűjtött és feldolgozott bizonyos adatok védelmét célzó intézkedések összhangban álljanak a nemzetközi emberi jogi normák alapján őket terhelő kötelezettségekkel.

E tekintetben az EU:

- a) támogatja a magánélet tiszteletben tartásához és az adatvédelemhez való jog védelmét célzó intézkedések előmozdítását, adott esetben például harmadik országok arra való felszólítása, illetve abban való támogatása révén, hogy az állam személyes adatokhoz való hozzáféréseinek átláthatóságára és arányosságára vonatkozó nemzeti jogszabályait hozzák összhangba a nemzetközi emberi jogi joggal;
- b) előmozdítja és megkönnyíti a legjobb gyakorlatok cseréjét annak érdekében, hogy az államoknak a kommunikációk megfigyelésére, lehallgatására és a személyes adatok gyűjtésére vonatkozó jogszabályai és eljárásai a jogállamiságon alapuljanak, független, hatékony és hazai felügyeleti mechanizmusok hatálya alá tartozzanak, és megfeleljenek a nemzetközi emberi jogi jog szerinti kötelezettségeknek, többek között az arányosság és a szükségesség elvének;
- c) előmozdítja a párbeszédet mind kétoldalú kapcsolataiban, mind a többoldalú fórumokon a magánélet tiszteletben tartásához és az adatvédelemhez való jog digitális korban való érvényesítésének kérdésében, hogy az adatbiztonsággal és az irányadó nemzetközi emberi jogi normákkal kapcsolatos kérdésekben elmélyüljön az országok közötti együttműködés és javuljon az átláthatóság.

C. Eszközök

37. Az EU minden megfelelő politikai és külső finanszírozási eszközt fel fog használni a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságának további előmozdítása és védelme érdekében.

Politikai párbeszéd és magas szintű látogatások

38. Az EU a megfelelő, magas szintű politikai kapcsolataiban a véleménynyilvánítás szabadságának védelmét érintő rendszerszerű kérdéseket, illetve egyedi eseteket is fel fog vetni, és arra szólítja fel a partnerországokat, hogy kezdeményezzenek jogalkotási módosításokat a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságához való jog – online és offline tiszteletben tartása – előmozdításának és védelmének biztosítása érdekében.
39. A partnerországokkal folytatott politikai párbeszéd keretében az EU foglalkozni kíván az online és offline véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságához való jog súlyos vagy rendszerszerű megsértésének és korlátozásának problémájával. Az EU ösztönözni fogja a partnerországokat, hogy erősítsék meg és hajtsák végre a vonatkozó nemzetközi és regionális emberi jogi eszközöket. Az EU arra fogja buzdítani a partnerországokat, hogy küldjenek az ENSZ emberi jogi különleges eljárásai keretében megvalósítandó országlátogatásra szóló meghívót, gondolva itt különösen a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságához való jog előmozdításával és védelmével foglalkozó különleges ENSZ-előadó meghívására, valamint fogadják el és hajtsák végre az ENSZ által – például a szerződés-ellenőrző szervek részéről és az egyetemes időszakos felülvizsgálat keretében – elfogadott, illetve adott esetben az Európa Tanács és az EBESZ által megfogalmazott ajánlásokat.
40. Az EU biztosítani fogja, hogy az uniós intézmények és a tagállamok harmadik országokban látogatást tevő képviselői teljes körű előzetes tájékoztatást kapjanak a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságának – mind online, mind pedig offline – helyzetéről az adott országban. E látogatások során adott esetben az uniós fél és a helyi tárgyalópartnerek között szó esik majd az ezen iránymutatásokban szereplő prioritásokról és témákról, illetve alkalom nyílik az újságírókkal, az emberijog-védőkkel és a média szereplőivel való találkozásra is.

A véleménynyilvánítás szabadságának nyomon követése, értékelése és az arra vonatkozó jelentéstétel

41. A harmadik országokban működő missziók (az EU küldöttségei, KBVP-missziók, valamint a tagállami külképviseletek) és parancsnokságaik nyomon követik az online, illetve offline véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságát, és jelentést készítenek az aggodalomra okot adó helyzetekről, ideértve az egyedi eseteket és a rendszerszerű kérdéseket is. Az EU emberi jogi országstratégiáinak ki kell térniük a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságának kérdéskörére is.
42. Az uniós missziók jelentését az illetékes tanácsi munkacsoportok és adott esetben a Politikai és Biztonsági Bizottság (PBB) megvizsgálja, hogy annak alapján megfelelő válaszlépéseket határozzon meg.
43. Az uniós missziók ösztönzik és előmozdítják a szoros és rendszeres koordinációt és konzultációt a nemzetközi és a helyi civil társadalmi szereplőkkel, emberijog-védőkkel, helyi és külföldi tudósítókcal, valamint a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadsága online és offline helyzetének helyszíni ellenőrzését végző ENSZ-, illetve regionális szervekkel, illetve ezek között. Szükség esetén az egyedi esetekről jelentés készül, amelynek nyomán intézkedések is szülehetnek. Az egyedi esetek nyomon követésének keretében akár tárgyalások figyelemmel kísérésére és börtönlátogatásokra is sor kerülhet.
44. Az EU és a tagállamok misszióvezetői, illetve egyéb megfelelő uniós tisztviselők mérlegelik annak lehetőségét, hogy a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságának védelme és előmozdítása céljával a különböző országokban ilyen témájú cikkeket jelentessenek meg és a helyi médiának interjút adjanak.

Nyilvános nyilatkozatok és démarche-ok

45. Az EU adott esetben a megelőzés szándékával, illetve a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságához való jog súlyos megsértésére vagy korlátozására reagálva démarche-ot tesz vagy nyilvános nyilatkozatot bocsát ki. A démarche-ot kiváltó szabadságjog-sértések közé tartozik a kivégzés, a bírósági eljárás nélküli kivégzés, az erőszakos eltüntetések, az önkényes letartóztatások és perek, illetve az újságírók és egyéb médiaszereplők, emberijog-védők és más személyek ellen, a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságához való joguk gyakorlása miatt elkövetett támadások.

46. Az EU fontolóra fogja venni annak lehetőségét, hogy a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságát korlátozó jogalkotási vagy egyéb releváns fejlemények bekövetkezése esetén ezekre reagáló nyilatkozatot adjon ki, illetve bevált gyakorlatokat előmozdító nyilatkozatokat tegyen.

Pénzügyi eszközök

47. Valamennyi megfelelő uniós pénzügyi eszközt fel kell használni az online és offline véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságának további védelme és előmozdítása érdekében, többek között a szabad, színes és független média létrejöttének támogatása révén. Az EU különösen is támaszkodni fog a demokrácia és az emberi jogok európai eszközére, valamint a közvetlen fenyegetésnek kitett személyeket célzó, kisértékű támogatási mechanizmusra. Egyéb földrajzi és tematikus uniós finanszírozási eszközöket is felhasználunk majd arra, hogy a partnerországokkal együttműködve előmozdítsuk a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságát.
48. Az EKSZ és a Bizottság szolgálatai az olyan meglévő fellépésekre fognak építeni, mint a „szabad háló” stratégia, amelynek célja az EU azon kötelezettségvállalásának alátámasztása, miszerint biztosítja, hogy az Internet, illetve az egyéb információs és kommunikációs technológiák a politikai szabadság, a demokratikus fejlődés és a gazdasági növekedés mozgatórugói maradjanak.
49. Az EKSZ és az Európai Bizottság szolgálatai – a tagállamokkal koordinálva – megosztják egymással az információkat a véleménynyilvánítás szabadságának területén végzett, harmadik országokban finanszírozott projektekről, hogy ennek köszönhetően javuljon a koordináció és a forrásokat eredményesebben lehessen felhasználni.
50. Amennyiben az EU valamely harmadik ország tekintetében az együttműködés, és ezen belül különösen a pénzügyi támogatás felfüggesztését mérlegeli, figyelembe kell vennie a véleménynyilvánítás szabadságának visszaélészerű korlátozását és az újságírókkal, valamint egyéb médiaszereplőkkel szembeni erőszakot.
51. Az EKSZ és a Bizottság szolgálatai a választások során nyújtott támogatás keretében adott esetben az írott média támogatását is biztosítják.

Többoldalú fórumokon folytatott nyilvános diplomácia

52. Az EU biztosítani fogja, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága továbbra is kiemelkedő helyen szerepeljen az ENSZ napirendjén, és aktívan fellép az érintett többoldalú fórumokon annak érdekében, hogy az online és offline véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadsága előmozdításának és védelmének erős, régiókon átívelő támogatást szerezzen. Az EU ezzel összefüggésben támogatja a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságához való jog előmozdításával és védelmével foglalkozó különleges ENSZ-előadó megbízatását, és szorosan együttműködik az AU, az AÁSZ, az EBESZ és OIC hasonló megbízatással rendelkező különleges előadóival.
53. Az EU építeni fog azokra a kapcsolódó ENSZ-határozatokra, mint az ENSZ-közgyűlésnek az újságírók biztonságáról és a büntetlenség kérdéséről szóló határozatára, az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának az újságírók biztonságáról szóló határozatára, „Az emberi jogok előmozdítása, védelme és gyakorlása az interneten” című határozatra¹⁶, és az ENSZ Közgyűlésének „Magánélethez való jog a digitális érában” című határozatára¹⁷, valamint az ENSZ szerződés-ellenőrző szerveinek a vonatkozó záró észrevételeire és a harmadik országok melletti különleges előadók ajánlásaira. Az EU támogatni fogja és elősegíti az *újságírók biztonságáról és a büntetlenség kérdéséről szóló ENSZ cselekvési terv* terjesztését, és levonja a cselekvési terv végrehajtásának tanulságait (különösen a kísérleti országok tekintetében).
54. Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa által végzett egyetemes időszakos felülvizsgálatok keretében az EU tagállamai adott esetben fel fogják hívni a figyelmet a véleménynyilvánítás szabadságának kérdésére. Szükség esetén nyomon követik és támogatják a felülvizsgálat alanyául szolgáló államok által elfogadott ajánlások végrehajtását.
55. Az EU fokozni fogja az együttműködést más nemzetközi és regionális szervezetekkel és mechanizmusokkal, ideértve az ENSZ-et (különösen az ENSZ Emberi Jogok Főbiztosának Hivatalát (UNHCHR) és az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetét (UNESCO), az EBESZ-t, az Európa Tanácsot, valamint a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságát támogató egyéb adományozókat és szervezeteket.

¹⁶ Az Emberi Jogi Tanács által 2012. július 16-án elfogadott A/HRC/RES/20/8 határozat.

¹⁷ Az ENSZ Közgyűlése által 2013 novemberében elfogadott A/C.3/68/L.45 határozat.

56. Az EKSZ-nek és az Európai Bizottság szolgálatainak – a tagállamokkal koordinálva – aktívan részt kell venniük az Internetirányítási Fórum és az információs társadalmi csúcstalálkozó vitáin annak érdekében, hogy előmozdítsák az emberi jogok perspektíváját és az érdekelt felek széles körének bevonásán alapuló modellt, valamint – a civil társadalommal együttműködésben – felhívják a figyelmet a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos kérdésekre.
57. Az EU aktívan támogatni fogja az olyan nemzetközi figyelemfelkeltő-ismeretterjesztő napokat, mint a sajtószabadság világnapja (május 3.), az újságírókkal szemben elkövetett bűncselekmények büntetlenségének való végetvetés nemzetközi napja (november 2.), az internetes cenzúra elleni világnap (március 12.) és az adatvédelem napja (január 28).
58. Az EU emlékeztet a szabad, sokszínű és fenntartható tömegtájékoztatás fontosságára és ösztönzi az Európa Tanácsnak és az UNESCO-nak a tömegtájékoztatás szabadságáról és sokszínűségéről, valamint az internet szabadságáról szóló ajánlásai végrehajtását.

A tömegtájékoztatás szabadsága és sokszínűsége az EU bővítési politikájában

59. Az EU úgy tekint a véleménynyilvánítás szabadságára, mint amit a tagjelölt és a potenciális tagjelölt országoknak prioritásként kell kezelniük. A koppenhágai kritériumok a véleménynyilvánítás szabadságát és a tömegtájékoztatás sokszínűségét teljes egészében magukban foglalják, és valamennyi olyan országnak, amely az Unióhoz csatlakozni kíván, hitelt érdemlően bizonyítania kell, hogy elkötelezett a véleménynyilvánítás szabadságának előmozdítása mellett, még hozzá azáltal, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának esetlegesen útjában álló akadályokat – valamennyi vonatkozó aspektusnak, tehát a jogi, szabályozási, igazságügyi és piaci vonatkozású aspektusoknak a kezelése révén – felszámolják.

60. Az EKSZ és a Bizottság szolgálatai a tagállamokkal együttműködve – az előcsatlakozási politikai párbeszéd keretében és az elért eredményekről szóló éves jelentésekben – nyomon fogják követni a tömegtájékoztatás szabadságával kapcsolatosan felmerülő kérdéseket, és azokra vonatkozóan iránymutatással szolgálnak, online és offline vonatkozásban egyaránt. E kérdéseket a csatlakozási tárgyalásoknak már a korai szakaszában fel kell vetni (23. fejezet), hogy elég idő álljon rendelkezésre kézzelfogható eredmények felmutatására. Különös figyelmet kell szentelni az újságírók ellen elkövetett erőszakos cselekmények büntetlensége elleni küzdelemnek, átlátható piaci alapot létrehozva a médiaágazat számára, és a bírói kart oly módon fejlesztve, hogy az garantálni tudja az egyéni jogokat. Az EU átfogó technikai és pénzügyi támogatás (IPA II) révén fogja segíteni az érintett országokat e kérdések kezelésében. Az EU különösen is elő fogja segíteni az újságírók szakmai szervezeteinek és a tömegtájékoztatás szabadsága mellett elkötelezett NGO-knak a megerősítését.

Az Európa Tanács és az EBESZ vívmányainak előmozdítása

61. Az EU elő fogja mozdítani a véleményalkotás- és nyilvánítás szabadságára vonatkozó Európa tanácsi előírásokat és EBESZ-kötelezettségvállalásokat azon harmadik országok tekintetében, amelyek tagjai e szervezeteknek, többek között előmozdítva a médiával és az információs társadalommal foglalkozó – az Európa Tanács által a média, az információs társadalom és az adatvédelem terén végzett munkáért felelős – irányítóbizottsággal folytatott együttműködést, valamint ösztönözve az Emberi Jogok Európai Bírósága (az EJEE 10. cikke szerinti) határozatainak végrehajtását és ítélezési gyakorlatának a nemzeti bírói karok általi alkalmazását. Az EU emellett a véleménynyilvánítás szabadságát előmozdító és az újságírók biztonságát erősítő közös tevékenységek tekintetében szoros kapcsolatot fog fenntartani és szinergiákat épít ki az Európa Tanács emberi jogi biztosával. Az EU az EBESZ-szel összefüggésben támogatni fogja az online és offline véleményalkotás- és nyilvánítás szabadságát, támaszkodva az EBESZ e területre vonatkozó meglevő kötelezettségvállalásaira, valamint a kiberbiztonság terére irányuló bizalomépítő intézkedéseire, illetve építve az egyéb nemzetközi és regionális fórumokon megállapított előírásokra.
62. A tagállamok, az EKSZ és az Európai Bizottság szolgálatai megvizsgálják, hogy miként lehet tovább erősíteni az Európa Tanács és az EBESZ médiaszabadsággal foglalkozó képviselőinek kapacitását, illetve a velük való együttműködést.

Kereskedelmi intézkedések

63. A tagállamoknak biztosítaniuk kell a 2008/944/KKBP tanácsi közös álláspont megfelelő alkalmazását, amely meghatározza a felsorolt katonai technológia és felszerelések kivitelének ellenőrzésére vonatkozó közös szabályokat, és amely előírja, hogy mielőtt egy rendeltetési ország tekintetében megadnák a kiviteli engedélyt, meg kell vizsgálni az adott országban az emberi jogok tiszteletben tartásának helyzetét.
64. Az EU szavatolja az exportellenőrzésre vonatkozó strukturált és összehangolt megközelítés alkalmazását bizonyos minősített adatok és ikt-eszközök tekintetében. Ezen felül az EU ösztönözi fogja a nemzetközi szintű fellépést annak érdekében, hogy megakadályozza a megfigyelésre és cenzúrára szolgáló technológiának az önkényuralmi rendszerek számára történő értékesítését, többek között az olyan kulcsfontosságú többoldalú exportellenőrzési rendszerek keretében benyújtott javaslatok révén, mint például a Wassenaari Megállapodás.

Képzés és technikai cserék

65. Az EKSZ a Bizottsággal és a tagállamokkal együttműködve képzési anyagot dolgoz ki a helyszínen és a parancsnokságokon dolgozó személyzet számára. Ezek az anyagok a tagállamok és az uniós intézmények számára is hozzáférhetőek lesznek. A képzések gyakorlati jellegűek lesznek, és arra irányulnak, hogy az uniós missziók képessé váljanak az elemzést és a hatékony jelentéstételt szolgáló uniós eszközök használatára, hogy ezáltal fel tudják hívni a figyelmet az EU tematikus prioritásaira és reagálni tudjanak a jogsértésekre.
66. Az EU az emberi jogokról szóló képzési és oktatási programok keretében, az emberi jogi oktatásról és képzésről szóló ENSZ-nyilatkozatnak megfelelően előmozdítja az ismeretterjesztést, valamint a médiaműveltséget és az internetes műveltséget, illetve hangsúlyozza ezek fontosságát az internet biztonságos és felelősségteljes használata szempontjából, különösen a gyermekeket és a fiatalokat illetően.
67. Az EU elő fogja mozdítani az emberi jogoknak a vállalatok általi tiszteletben tartására vonatkozó ENSZ-irányelvek alapján a Bizottság által kidolgozott, az ikt-ágazatnak/a távközlési vállalatoknak készült, az üzleti életről és az emberi jogokról szóló iránymutatás¹⁸ végrehajtását.

¹⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/files/csr-sme/csr-ict-hr-business_en.pdf

68. Az EKSZ, az Európai Bizottság szolgálatai és a tagállamok meg fogják vizsgálni annak lehetőségeit, hogy miként biztosíthatnak technikai segítségnyújtást a harmadik országoknak, illetve miként oszthatják meg velük a bevált gyakorlatokat, többek között az online és offline véleménynyilvánítás szabadságának jobb védelmét, valamint az újságírók és egyéb médiaszereplők biztonságát szolgáló jogalkotási reformok tekintetében. E célból az EU a harmadik országokkal folytatott emberi jogi párbeszéd és konzultációk eszközét is fel fogja használni.

Kapacitásépítés

69. Az EKSZ és az Európai Bizottság – a tagállamokkal koordinálva – támogatja a harmadik országok arra irányuló erőfeszítéseit, hogy a nyitottság és az emberi jogok tiszteletének szellemében biztosítsák az internet akadálytalan és biztonságos elérésének és használatának lehetőségét. Támogatást biztosítunk az emberijog-védők, az újságírók és egyéb médiaszereplők, valamint az online és offline véleménynyilvánítás szabadságának tiszteletben tartásáért és a biztonságos online és offline kommunikációért küzdő egyének kapacitásának építésére, többek között a demokrácia és az emberi jogok európai eszközéből származó finanszírozás révén.

III. VÉGREHAJTÁS ÉS ÉRTÉKELÉS

70. A Tanács emberi jogi munkacsoportja (COHOM) és annak a véleménynyilvánítás szabadságával foglalkozó szakcsoportja támogatni fogja ezeknek az iránymutatásoknak a végrehajtását, adott esetben a Tanács földrajzi munkacsoportjainak a bevonásával. Emellett további iránymutatásokat dolgoz ki az uniós missziók feladatairól, különösen a rendszeres visszaélések és az egyedi esetek tekintetében. A munkacsoport szükség esetén a követendő irányvonalakat tartalmazó dokumentumokat is elfogad majd a kulcsfontosságú és az aktuális kérdésekről.
71. A COHOM három év elteltével értékelni fogja az iránymutatások végrehajtását, adott esetben a civil társadalom, az érintett tudományos szakértők és a média képviselőivel egyeztetve. A civil társadalommal folytatott konzultációba be kell vonni az emberijog-védőket, az emberi jogokkal foglalkozó nemzeti és nemzetközi szintű nem kormányzati szervezeteket, a szakmai egyesületeket, a magánszférát, a nemzetközi és regionális emberi jogi szerveket és a nők szervezeteit.
72. Az Európai Parlament érintett bizottságaival, albizottságaival és munkacsoportjaival rendszeres véleménycserére kerül sor ezen iránymutatások végrehajtásáról, értékeléséről és felülvizsgálatáról.

A. A véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságához való jog gyakorlását sértő vagy akadályozó cselekmények példái

Valamely személy ellen véleménynyilvánítási szabadságának gyakorlása miatt elkövetett támadás: Az újságíróknak és más egyéneknek a véleményalkotási és -nyilvánítási szabadságuk gyakorlása miatti kivégzése, megölése, erőszakos eltüntetése, kínzása vagy önkényes letartóztatása az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 19. cikke megsértését jelenti. Ilyen cselekményt vagy állami tisztviselők, vagy magáncsoportok követnek el.

Jogalkotási korlátozások: A véleménynyilvánítás szabadságának bármiféle korlátozása kizárólag a törvény által, a nemzetközi emberi jogi jogban meghatározott indokok alapján történhet, szigorú szükségességi és arányossági feltételek betartása mellett.

A jogszabályok következetlen és visszaélészerű alkalmazása felhasználható a közérdekű kérdésekkel kapcsolatos kritika és vita cenzúrája, valamint a médiaszereplők és általánosságban a lakosság körében a félelem és az öncenzúra légkörének kialakítására. Az újságírókkal szemben állított önkényes követelmények és akkreditációs előírások, az újságírói hozzáférés megtagadása, büntető jellegű jogi akadályok támasztása a médiaorgánumok létrehozásával vagy működtetésével szemben, illetve az olyan rendelkezések, amelyek lehetővé teszik bizonyos médiumok teljes vagy részleges, előzetes vagy utólagos cenzúráját és betiltását, a véleménynyilvánítás szabadságához való jog jogalkotási úton történő korlátozásának példái. A korlátozások tiltó jellegű adókat és illetékeket kivető jogszabályok, illetve egyéb gazdasági szankciók és piaci megszorítások formáját is ölthetik.

Az interneten a cenzúra általában bizonyos oldalak teljes vagy részleges letiltását lehetővé tevő jogszabályok formájában valósul meg. Bizonyos szélsőséges körülmények között az államok az internethálózatra való kapcsolódást teljes egészében megszüntethetik, ezzel egy egész országot vagy régiót elzárva a világ többi részétől. Fontos annak biztosítása, hogy az információhoz való hozzáférés és az információ szabad áramlása ne essen indokolatlan korlátozás alá, a médium típusától függetlenül.

A jó hírnév megsértésére vonatkozó jogszabályok: Továbbra is számos újságíró és egyéb médiaszereplőt, írókat, művészeket, politikai aktivistákat és egyéb emberijog-védőket börtönöznek be szerte a világon a jó hírnév megsértésének vádjával. Az erre vonatkozó jogszabályok a súlyos büntetőjogi vagy polgári szankcióktól való félelem miatt szigorú öncenzúrát eredményezhetnek. Az EU azt vallja, hogy tilos a hírnév megsértésére vonatkozó jogszabályokkal a közérdekű kérdésekkel kapcsolatos kritika és vita cenzúrájának céljából visszaélni.

A közerkölcsökre, a nemzetbiztonságra vagy a „nemzeti értékek” védelmére való visszaélészerű hivatkozás: A nemzetközi emberi jogi normák nem teszik lehetővé a véleménynyilvánítás szabadságához való jog gyakorlásának pusztán olyan indokkal történő korlátozását, mint a vallás, a kultúrák, elméleti iskolák, ideológiák és politikai doktrinák védelme. Néhány tagállam visszaélészerűen a közerkölcsre hivatkozva indokolja a véleménynyilvánítás szabadságához való jog megnyirbálását. A diszkriminatív vallási elveket nyíltan kritizáló nők, illetve nők csoportjai például súlyos zaklatásnak és megfélemlítésnek vannak kitéve, állami és nem állami szereplők részéről egyaránt.

Nemzetbiztonság: a nemzetbiztonság védelmére való hivatkozás szintén visszaélésre adhat okot, csorbítva a véleménynyilvánítás szabadságát. Az államoknak ügyelniük kell arra, hogy a terrorizmus elleni, a hazaárulásról szóló, illetve egyéb, a nemzetbiztonsággal (államtitokkal, lázadással) kapcsolatos jogszabályok megalkotása és alkalmazása olyan formában történjen, amely megfelel a nemzetközi emberi jogi normák szerinti kötelezettségeiknek.

Az istenkáromlást büntető törvények: Az istenkáromlást büntető törvények a vallási és egyéb meggyőzésekkel kapcsolatos véleménynyilvánítás korlátozásának minősülnek, azokat gyakran a vallási vagy egyéb kisebbségekhez tartozó személyek üldözésére, elnyomására vagy megfélemlítésére használják fel, ami komoly akadálya lehet a véleménynyilvánítás szabadságának, valamint a vallás és a meggyőződés szabadságának. Az EU az istenkáromlás büntethetőségének megszüntetését javasolja, és határozottan felszólal a halálbüntetés, a testi fenyegetés vagy a szabadságvesztés mint az istenkáromlásért kiszabott büntetés alkalmazása ellen. Az EU továbbra is együttműködik azokkal a szervezetekkel, illetve támogatja munkájukat, amelyek az istenkáromlást büntető törvények eltörlése mellett emelnek szót.

„**Gyűlöletbeszéd**”: A nemzetközi jogban a gyűlöletbeszédnek nem létezik egyetemesen elfogadott fogalom meghatározása. A fogalom általában a meghatározott jellemzőkkel rendelkező egyéneket vagy csoportokat célzó gyalázkodó, sértő, megfélemlítő vagy zaklató jelentéstartalmú megnyilvánulásokra, illetve a velük szembeni erőszakra, gyűlöletre vagy megkülönböztetésre uszító beszédre utal. A nemzetközi jog értelmében az államoknak kizárólag a gyűlöletbeszéd legsúlyosabb formáit kötelező betiltaniuk, úgymint a nemzeti, faji vagy vallási alapú gyűlöletkeltést, ami megkülönböztetésre, ellenségeskedésre vagy erőszakra való uszításnak minősül (a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 20. cikkének 2. bekezdése és a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezmény 4. cikke). A kormányok azonban nem élhetnek vissza a gyűlöletbeszédre vonatkozó jogszabályokkal azért, hogy ezáltal tántorítsák el a polgárokat az általános érdekű ügyeket illető jogos demokratikus vita folytatásától.

Európai összefüggésben az EJEB ítélkezési gyakorlata megkülönbözteti egyrészt a szélsőségesre való tényleges és súlyos uszítást, másrészt pedig az egyének (ideértve a politikusokat és az újságírókat is) azon jogát, hogy véleményüknek szabadon hangot adjanak, még akkor is, ha ez a vélemény *sértő, megbotránkoztató vagy zavaró*. Az EJEB ítélkezési gyakorlatával összhangban a rasszizmus és az idegengyűlölet egyes formái és megnyilvánulásai elleni, büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről szóló uniós kerethatározat¹⁹ kimondja, hogy a tagállamoknak büntetendővé kell tenniük az erőszakra vagy gyűlöletre való, nyilvánosság előtt történő uszítást, valamint bizonyos nemzetközi bűncselekmények nyilvánosság előtti védelmezését, tagadását vagy súlyosan jelentéktelen színben való feltüntetését, amennyiben azt erőszakra vagy gyűlöletre való uszításra alkalmas módon valósítják meg.

A tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének korlátozásai A tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének hiánya akadálya lehet az információszerzés- és megosztás szabadságának, ami viszont aláássa a nyilvánosság médiába vetett bizalmát és magának a demokráciának a gyakorlását. Emellett a tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének hiánya a média azon képességét is csökkenti, hogy a közélet számonkérési hatalommal bíró öre legyen. Megjegyzendő továbbá, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága szorosan kapcsolódik az olyan finanszírozási struktúrához, amely a köz- és kereskedelmi média számára egyaránt lehetővé teszi a valódi függetlenséget.

¹⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:328:0055:0058:HU:PDF>

A szabad véleménynyilvánítás jogának gyakorlásához elengedhetetlen a tisztességes és független médiapiacok megléte. A szabályozási tevékenység nem használható a médiatérképnek bizonyos érdekcsoportok vagy a hatalmon levők szája ízéhez igazítására, kizárva ezzel más csoportokat vagy álláspontokat a nyilvános vitából.

A szabályozó szervek függetlenségének hiánya: A szabad és független média virágzásának elengedhetetlen feltétele, hogy a szabályozó szervek kormánybefolyástól függetlenek legyenek. A szabályozó szervek valamennyi tagját olyan eljárás szerint kell kijelölni, illetve kinevezni, amely a függetlenségük és pártatlanságuk védelmét szolgáló szabályokat követ. A nemzeti szabályozó szerveknek a közvetlen politikai befolyástól mentesnek kell lenniük, és tevőleges kötelezettségük van az emberi jogok előmozdítására, ideértve a véleménynyilvánítás szabadságát is.

Az internet üzemeltetők általi korlátozása: Semmilyen körülmények között nem engedhető meg bizonyos tartalmak, alkalmazások vagy szolgáltatások letiltása, lassítása, zavarása vagy hátrányos megkülönböztetése, kivéve néhány nagyon szigorúan meghatározott cél elérése érdekében (ilyen lehet a bírósági határozatok vagy jogalkotási rendelkezések végrehajtása, például a gyermekbántalmazásról szóló büntetvégrehajtási rendelkezések²⁰ való megfelelés célja, a kritikus hálózatbiztonsági kérdések, a kényszerű tájékoztatás kiszűrése és a kivételesen szűk hálózati keresztmetszetek előfordulásának minimálisra csökkentése). A befolyás különböző jogszabályok visszaéléséből, opportunistából vagy megkülönböztető (változó geometriájú) alkalmazásból is eredhet, illetve a magánkézből üzemeltetett, internet-alapú platformok vagy alkalmazások befolyásolását is jelentheti.

A cenzúra egy további formája a vezeték nélküli jelek vételének megzavarása, ami szintén megfosztja az egyéneket a véleménynyilvánítás szabadságához való joguktól.

Az információhoz való hozzáférés jogának korlátozása: A véleménynyilvánítás szabadságával foglalkozó különleges ENSZ-előadó azt javasolja, hogy a parlamentek alkossanak a nemzetközileg elismert elveknek megfelelő jogszabályokat a közérdekű információkhoz való hozzáférésről, hangsúlyozva, hogy a demokratikus társadalmakban a közéleti tevékenységek átláthatósága fontos építőeleme az állampolgárok bizalmának.

²⁰ Lásd a gyermek jogairól szóló egyezményhez csatolt, a gyermekkereskedelemtől, gyermekprostitúciótól és gyermekpornográfiától szóló fakultatív ENSZ-jegyzőkönyvet.

A véleménynyilvánítás szabadságának a szellemi tulajdonjogok védelmének érdekében történő korlátozása: Bizonyos webhelyekhez való hozzáféréseknek a szerzői jog védelmére hivatkozva történő letiltása szintén olyan eset, amely a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságának aránytalan korlátozását jelentheti. Ilyen jellegű korlátozás kizárólag akkor engedhető meg, ha az megfelel az ezen iránymutatások 20. pontjában meghatározott, három részből felépülő kumulatív teszt kritériumainak.

A magánélet tiszteletben tartásához és az adatvédelemhez való jog korlátozása: Az információközlések törvénytelen megfigyelése, lehallgatása, valamint a törvénytelen személyesadat-gyűjtés sérti a magánélet tiszteletben tartásához való jogot és a beavatkozásmentes véleményalkotás szabadságát, így a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásához vezethet.

Az egyének magánélethez való jogába való indokolatlan beavatkozás közvetlenül és közvetetten is csorbíthatja a szabad véleményformálást és véleménycserét. Az információközlés anonimitásának korlátozása például azt eredményezheti, hogy az erőszak áldozatai – a kettős viktimizációtól való félelmükben – nem merik jelenteni a sérelmükre elkövetett visszaéléseket. E tekintetben a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 17. cikke közvetlenül utal a „levelezésbe” való beavatkozástól való védelemre, ahol a „levelezés” fogalma úgy értelmezendő, hogy a kommunikáció minden – online és offline – formáját magában foglalja.

Amennyiben a kormány vagy magánvállalatok törvénytelen vagy önkényes módon hozzáférnek a személyes adatokhoz, úgy az negatívan befolyásolhatja a véleménynyilvánítás szabadságát, mivel az egyének kisebb valószínűséggel fogják használni az elektronikus távközlési technológiákat.

A véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságához kapcsolódó azon nemzetközi normák, előírások, elvek és források nem kimerítő listája, amelyekre az EU a harmadik országokkal fennálló kapcsolatai során hivatkozhat, illetve támaszkodhat

1. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

19. cikk: *„Minden személynek joga van a vélemény és a kifejezés szabadságához, amely magában foglalja azt a jogot, hogy véleménye miatt ne szenvedjen zaklatást és hogy határookra való tekintet nélkül kutathasson, átvihessen és terjeszthessen híreket és eszméket bármilyen kifejezési módon.”*

²¹ Ezen iránymutatások a véleménynyilvánítás szabadságára vonatkozó nemzetközi és regionális előírásokra épülnek. Több olyan ország van, amely sem a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát, sem egyéb fontos emberi jogi egyezményt nem írt alá és nem erősített meg, így az ezen egyezmények keretében kidolgozott előírások ezekre az országokra nézve hivatalosan nem kötelezőek. A nemzetközi és regionális emberi jogi szervek ítélkezési gyakorlatából, csakúgy, mint a nem kötelező erejű szövegekből/dokumentumokból és egyéb előírásokból jól látható, hogy miként értelmezendők a véleménynyilvánítás szabadságának nemzetközi és alkotmányos garanciái. Így e szövegek hiteles bizonyítékaul szolgálnak a véleménynyilvánítás szabadsága nemzetközi garanciáinak hatálya és természete tekintetében általánosan elfogadott értelmezésnek. Szilárd iránymutatást adnak tehát minden államnak azt illetően, hogyan ültessék át a gyakorlatba a véleménynyilvánítás szabadságának garanciáit. Ezenkívül Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára széles körben úgy tekintetnek, mint amely jogi erőre lépett mint nemzetközi szokásjog.

2. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya

19. cikk: *„Nézetei miatt senki sem zaklatható. Mindenkinnek joga van a szabad véleménynyilvánításra; ez a jog magában foglalja mindenfajta adat és gondolat határookra való tekintet nélküli - szóban, írásban, nyomtatásban, művészi formában vagy bármilyen más tetszése szerinti módon történő – keresésének, megismerésének és terjesztésének a szabadságát is. Az e cikk 2. bekezdésében meghatározott jogok gyakorlása különleges kötelezettségekkel és felelősséggel jár. Ennélfogva az bizonyos korlátozásoknak vethető alá, ezek azonban csak olyanok lehetnek, amelyeket a törvény kifejezetten megállapít és amelyek:*

- a) mások jogainak vagy jó hírnevének tiszteletben tartása, illetőleg*
- b) az állambiztonság vagy a közrend, a közegészség vagy a közérkölc s védelme érdekében szükségesek.”*

18. cikk: *„Mindenkinnek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságára. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy meggyőződés szabad megválasztását vagy elfogadását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy meggyőződését vallásos cselekmények és szertartások végzése útján akár egyénileg, akár másokkal együttesen nyilvánosan vagy magánkörben kinyilváníthassa, gyakorolhassa és taníthassa. Senkit sem lehet olyan kényszernek alávetni, amely csorbítaná azt a szabadságát, hogy saját vallása vagy meggyőződése legyen, vagy hogy ilyent elfogadjon. A vallás vagy meggyőződés kinyilvánításának szabadságát csak a törvényben megállapított olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek a közbiztonság, a rend, közegészség, az erkölcs, vagy mások alapvető jogai és szabadságai védelmének érdekében szükségesek. Az Egyezségokmány részes államai kötelezik magukat a szülők és adott esetben a törvényes gyámok ama szabadságának tiszteletben tartására, hogy gyermekeik vallásos és erkölcsi nevelését saját meggyőződésüknek megfelelően biztosítsák.*

17. cikk: „Senkit sem lehet alávetni a magánéletével, családjával, lakásával vagy levelezésével kapcsolatban önkényes vagy törvénytelen beavatkozásnak, sem pedig a becsülete és jó hírneve elleni jogtalan támadásnak. Ilyen beavatkozás vagy támadás ellen mindenkinek joga van a törvény védelmére.”

20. cikk 2. pont: Az államoknak törvényben kell megtiltaniuk „a nemzeti, faji vagy vallási gyűlölet bármilyen hirdetését, amely megkülönböztetésre, ellenségeskedésre vagy erőszakra izgat.”

3. Nemzetközi egyezmény a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről

4. cikk: „A részes államok elítélnék minden olyan propagandát és minden olyan szervezetet, amely egy bizonyos fajnak vagy egy bizonyos színű vagy etnikai származású személyek csoportjának felsőbbrendűségét hirdető eszméken vagy elméleteken alapszik vagy a faji gyűlöletet és megkülönböztetést valamilyen formában igazolni vagy előmozdítani igyekszik, és vállalják, hogy az ilyen megkülönböztetésre irányuló minden izgatás vagy eljárás gyökeres kiirtására haladéktalanul pozitív intézkedéseket hoznak és ebből a célból, kellő figyelemmel az Emberi Jogok Egyetemes Deklarációjában foglalt elvekre és a jelen Egyezmény 5. Cikkében világosan kifejtett jogokra, egyebek között: a) Törvény által büntetendő cselekménnyé nyilvánítják a faji felsőbbrendűségre vagy gyűlöletre alapozott eszmék terjesztését, a faji megkülönböztetésre való izgatást, valamint bármely faj, illetve más színű vagy más etnikai származású személyek csoportja ellen irányuló minden erőszakos cselekedetet vagy arra való izgatást, továbbá fajgyűlölő tevékenység mindenféle támogatását, annak pénzelését is beleértve; b) Törvényellenessé nyilvánítanak és betiltanak minden olyan szervezetet, valamint szervezett és minden egyéb propagandatevékenységet, amely a faji megkülönböztetést előmozdítja vagy arra izgat, az ilyen szervezetekben vagy tevékenységben való részvételt pedig törvény által büntetendő cselekménynek tekintik; c) Nem engedik meg, hogy országos, vagy helyi hatóságok vagy közintézmények a faji megkülönböztetést előmozdítsák vagy arra izgassanak.”

4. Egyezmény a Gyermekek Jogairól²²

13. cikk „A gyermeknek joga van a véleménynyilvánítás szabadságára. Ez a jog magában foglalja mindenfajta tájékoztatás és eszme határokra tekintet nélküli kérésének, megismerésének és terjesztésének szabadságát, nyilvánuljon meg az szóban, írásban, nyomtatásban, művészi vagy bármilyen más, a gyermek választásának megfelelő formában. Ennek a jognak a gyakorlása csak a törvényben kifejezetten megállapított korlátozásoknak vethető alá, amelyek: a) mások jogainak és jó hírüvének tiszteletben tartása, illetőleg b) az állam biztonsága, a közrend, a közegészségügy, vagy a közérkölcös védelme érdekében szükségesek.”

5. Egyezmény a népiirtás büntetéseinek megelőzéséről és megbüntetéséről

6. [Az ENSZ nyilatkozata az emberi jogi oktatásról és képzésről](#)

7. Az ENSZ nyilatkozata a nemzeti, etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogairól

8. Az ENSZ nyilatkozata az őshonos népek jogairól (16. cikk)

9. A véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságához való jog előmozdításával és védelmével foglalkozó különleges ENSZ-előadó

A véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságával foglalkozó különleges ENSZ-előadó hivatalát az ENSZ Emberi Jogi Bizottságának 1993. évi határozatával hozták létre²³.

10. Rabati cselekvési terv a megkülönböztetésre, ellenségeskedésre vagy erőszakra uszító, nemzeti, faji vagy vallási alapú gyűlöletkeltés tilalmáról (2012)

²² A lentebb idézett 13. cikk mellett releváns még a 15. cikk (az egyesülés és a békés gyülekezés joga), a 16. cikk (a véleménynyilvánítás szabadságának fokozott védelme) és a 17. cikk (a gyermeknek a tömegtájékoztatási eszközökből származó információhoz és anyagokhoz való hozzájutása joga)

²³ <http://www.ohchr.org/EN/ISSUES/FREEDOMOPINION/Pages/OpinionIndex.aspx>

11. UNESCO: vonatkozó nyilatkozatok, határozatok és stratégiai dokumentumok

- [Az UNESCO alkotmánya](#) (1945, I. cikk, 2. bekezdés, a) pont)
- [Windhoeki nyilatkozat a független és pluralista afrikai sajtó előmozdításáról](#) (Namíbia, 1991)
- [Az UNESCO 29. határozata az újságírók elleni erőszak elítéléséről](#) (1997)
- [Belgrádi nyilatkozat a médiának az erőszakos konfliktusokban és az átalakulóban lévő országokban nyújtott támogatásról](#)
- [Maputói nyilatkozat a véleménynyilvánítás szabadságának, az információhoz való hozzáférésnek és az emberek nagyobb szerepvállalásának előmozdításáról](#) (2008)
- [Brisbane-i nyilatkozat az információszabadságról: az információhoz való jog](#)
- [Washingtoni nyilatkozat a 21. századi médiáról: új lehetőségek, új korlátok](#) (2011)
- [Karthágói nyilatkozat a médiaszabadságról és az újságírók biztonságáról](#) (2012)
- [Az UNESCO munkaterve az újságírók biztonságával és a büntetlenség kérdésével kapcsolatban](#) (2013)
- [Az ENSZ cselekvési terve az újságírók biztonságával és a büntetlenség kérdésével kapcsolatban](#) (2012)
- [Az ENSZ cselekvési terve az újságírók biztonságával és a büntetlenség kérdésével kapcsolatban – A 2013–2014-re szóló végrehajtási stratégia](#)
- [San José-i nyilatkozat a szólásszabadságról: a véleménynyilvánítás szabadságának biztosítása a tömegtájékoztatás egészében](#) (2013)
- [Az első WSIS+10 áttekintő konferencia zárónyilatkozata](#) (2013)

Eszközök

- [Médiafejlődési mutatók \(MDI\)](#) (2006)
- [Az újságírók biztonságára vonatkozó mutatók:](#) (2013)
- [A nemek közötti egyenlőséget figyelembe vevő mutatók a médiában](#) (2012)
- [Útmutató a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatban](#) (2013)

A véleménynyilvánítás szabadsága és az ahhoz kapcsolódó jogok a regionális jogi eszközökben

12. Európa Tanács²⁴:

- Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről

(8. cikk – A magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog) „*Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.*”

²⁴ A különösen releváns Európa tanácsi eszközök, egyezmények, ajánlások és nyilatkozatok – beleértve az Európa Tanács parlamenti közgyűlésének dokumentumait is – az alábbi helyen található: <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1835645>

(9. cikk – Gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadság) „Mindenkinek joga van a gondolat-, a lelkiismeret és vallásszabadsághoz; ez a jog magában foglalja a vallás vagy meggyőződés megváltoztatásának szabadságát, valamint a vallásnak vagy meggyőződésnek mind egyénileg, mind együttesen, mind a nyilvánosság előtt, mind a magánéletben istentisztelet, oktatás és szertartások végzése útján való kifejezésre juttatásának jogát.” „A vallás vagy meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadságát csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy az erkölcsök, illetőleg mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükségesek.”

(10. cikk – Véleménynyilvánítás szabadsága) „Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon tekintet nélkül és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson. Ez a cikk nem akadályozza, hogy az államok a rádió, televízió vagy mozgókép vállalatok működését engedélyezéshez kössék. E kötelezettségekkel és felelősséggel együtt járó szabadságok gyakorlása a törvényben meghatározott, olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása vagy a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából”.

(17. cikk – Joggal való visszaélés tilalma) „Az Egyezmény egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az bármely állam, csoport vagy személy számára jogot biztosítana olyan tevékenység folytatására vagy olyan cselekedet végrehajtására, amely az Egyezményben foglalt jogok és szabadságok megsértésére vagy pedig az Egyezményben meghatározottnál nagyobb mértékű korlátozására irányul.”

- **Egyezmény az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során (108. egyezmény)**

1. cikk Tárgy és cél. A jelen Egyezmény célja, hogy minden egyes Fél területén minden egyén számára nemzetiségére vagy lakóhelyére való tekintet nélkül biztosítva legyen jogainak és alapvető szabadságjogainak, különösen a magánélethez való jogának tiszteletben tartása a személyes adatainak gépi feldolgozása során (adatvédelem).

- **Keretegyezmény a nemzeti kisebbségek védelméről és az ahhoz fűzött magyarázó feljegyzés (9. cikk)**

- **Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája (A tömegtájékoztatási eszközökről szóló 11. cikk)**

- Az Európa Tanácsban jelenleg zajlik az **újságírók védelmével kapcsolatos normák** kidolgozása, a tagállamok tevőleges kötelezettségeit is beleértve. Ez az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága soros osztrák elnökségének egyik prioritása, figyelemmel az újságírók biztonságáról szóló közelmúltbeli 3. határozatra is, amelyet az Európa Tanács médiáért és információs társadalomért felelős miniszterei fogadtak el 2013. november 7–8-i belgrádi ülésükön²⁵.

25

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Belgrade2013/Belgrade%20Ministerial%20Conference%20Texts%20Adopted_en.pdf

- Az UNESCO (vezető tisztségviselői szinten) felkérte az Európa Tanácsot, hogy az újságírók biztonságát tekintse az állam instabilitása egyik fokmérőjének. Ott, ahol nem biztosított a véleménynyilvánítás szabadsága, az újságírók elleni erőszak is jellemző, ezért az, hogy az újságírók mennyire vannak biztonságban, valóban hűen tükrözi azt, hogy az adott közösségben mennyire valósul meg a véleménynyilvánítás és a média szabadsága²⁶.
- Az Európa Tanácsnak az Internet szabadságával kapcsolatos munkája, amely az internet irányítására vonatkozó 2012–2015-ös stratégiája révén teljes összhangban van a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányával és az Emberi Jogok Európai Egyezményével, és amely arra ösztönzi a 47 tagországot, hogy kötelezzék el magukat amellett, hogy nem gátolják az Internet működését, továbbá foglalkozik a szűréssel és blokkolással kapcsolatos különféle normák és a hálózatszemlegesség kérdésével, valamint a különböző internetes szereplők tevékenységeinek emberi jogi vonatkozásaival.
- Az EJEK ítélkezési gyakorlatában megállapított bizonyos paramétereket a gyűlöletbeszéd meghatározásához a) az EJEK 17. cikke alapján (Joggal való visszaélés tilalma), amely esetben a szóban forgó megjegyzések gyűlöletbeszédnek minősülnek és szemben állnak az egyezmény alapvető értékeivel, valamint b) az EJEK 10. és 11. cikkének második bekezdésében foglalt korlátozások alapján (ezt a megközelítést abban az esetben alkalmazzák, amikor a szóban forgó megnyilvánulás gyűlöletbeszédnek minősül ugyan, de nem alkalmas az egyezmény alapvető értékeinek veszélyeztetésére²⁷.

²⁶ Erre vonatkozóan az Európa Tanács külön normákat hozott létre:
<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=419411>
<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1207243&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFB55&BackColorLogged=FFAC75>

²⁷ [http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec\(1997\)020&expmem_EN.asp](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec(1997)020&expmem_EN.asp)
 Handyside kontra Egyesült Királyság, 1976. december 7-i ítélet; Erbakan kontra Törökország, 2006. július 6-i ítélet; Vona kontra Magyarország, 2013. július 9-i ítélet; Aksu kontra Törökország, 2012. március 15-i, nagytanácsban hozott ítélet); Féret kontra Belgium, 2009. július 16-i ítélet; Leroy kontra Franciaország, 2008. október 2-i ítélet; Jersild kontra Dánia, 1994. szeptember 23-i ítélet; Hizb Ut-Tahrir és mások kontra Németország, 2012. június 19-i ítélet (az elfogadhatóságról szóló határozat); Garaudy kontra Franciaország, 2003. június 24-i ítélet

- A Miniszteri Bizottság **CM/Rec (2011) 7. számú**, a tagállamoknak szóló **ajánlása**²⁸ újszerű, tág értelmezést ad a média fogalmának, amely szerint abba beletartozik minden olyan szereplő, amely különféle tartalmak – beleértve az információt, az elemzést, a kommentárt és a véleményt – előállításával és potenciálisan nagyszámú közönség számára való terjesztésével foglalkozik. A Miniszteri Bizottság azt is elismerte, hogy meghatározott célok érdekében egyes olyan előjogok, melyek alapvetően az újságírókat illetik meg, kiterjedhetnek más olyan szereplőkre is, akik nem minősülnek teljes mértékben médiának (például egyéni bloggerekre), figyelembe véve, hogy ezek a szereplők bizonyos mértékig a média ökoszisztémája részének tekinthetők, és hozzájárulnak a média működéséhez a demokratikus társadalomban. Hivatkozni lehet továbbá az **Internet szabadságáról** szóló 1. határozatra, melyet az Európa Tanács miniszteri konferenciája 2013. november 7–8-i belgrádi ülésén fogadott el.

13. Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ)

Az EBESZ dokumentumai is tartalmazzák a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos rendelkezéseket, ilyen például:

- **Az emberi dimenzióról szóló EBEÉ-konferencia kopenhágai ülészakán elfogadott dokumentum (1990):**

(9. A részt vevő államok megerősítik, hogy mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, beleértve a kommunikációhoz való jogot is. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon tekintet nélkül és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson. E jog gyakorlása kizárólag törvényben meghatározott és a nemzetközi normákkal összhangban álló korlátozásoknak vethető alá. Nem korlátozható többek között a dokumentumok sokszorosítására alkalmas eszközökhöz való hozzáférés és az ilyen eszközök használata, a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok tiszteletben tartása mellett.

²⁸ <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1835645>

- **Az EBESZ államfőinek 1994-es csúcstalálkozóján elfogadott budapesti dokumentum: „Egy új korszakban az igazi partnerség felé”**

36. A részt vevő államok megerősítik, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága alapvető emberi jog, és a demokratikus társadalom alapvető eleme. Ezért a független és plurális média megléte elengedhetetlen feltétele a szabad és nyitott társadalomnak és az elszámoltatható kormányzati rendszereknek. A részt vevő államok alapelvnek tekintik ezen jog védelmét.

- **Az EBESZ Állandó Tanácsának 633. számú, a Miniszteri Tanács 2004-ben, Szófiában tartott 12. ülésén elfogadott 12/04. számú határozatához csatolt határozata:**

Megerősítve a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságához való jog teljes körű tiszteletben tartásának fontosságát, amely jog magában foglalja az információk megismerésének és közlésének szabadságát. E jogok a demokrácia elengedhetetlen feltételei, és érvényesülésüket az Internet elősegíti.

- **Az EBESZ iránymutatásai a kisebbségi nyelveknek a műsorszolgáltató médiában való használatáról (2003)**
- **Az EBESZ médiaszabadságért felelős képviselőjének hivatala továbbra is az egyetlen olyan kormányközi intézmény a világon, amelynek feladata a médiaszabadság védelme és előmozdítása az EBESZ 57 részt vevő tagállamában. A hivatal 1997-ben jött létre, és 2010 márciusa óta a bosznia-hercegovinai Dunja Mijatovic áll az élén²⁹.**

14. Afrikai Unió:

- [Az emberi jogok és a népek jogainak afrikai chartája](#)

9. cikk: *Mindenkinek joga van az információk megismeréséhez. Mindenkinek joga van a jogszabályokban meghatározott kereteken belül a véleménye kinyilvánításához és annak terjesztéséhez.*

A véleménynyilvánítás szabadságáért és az információhoz való hozzáférésért felelős afrikai különleges előadó Faith Pansy Tlakula.

²⁹ <http://www.osce.org/fom/31230>

15. Amerikai Államok Szervezete (OAS)

- [Az emberi jogokról szóló amerikai egyezmény](#)

13. cikk *Mindenkinek joga van a gondolat és a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja mindenfajta tájékoztatás és eszme országhatárokon való tekintet nélküli kérésének, megismerésének és terjesztésének szabadságát, nyilvánuljon meg az szóban, írásban, nyomtatásban, művészi vagy bármilyen más, az egyén választásának megfelelő formában. Az előző bekezdésben meghatározott jog gyakorlása nem vehető alá előzetes cenzúrának, alávethető viszont – törvényileg egyértelműen meghatározott keretek között – utólagos felelősségre vonásnak, a) mások jogainak vagy jó hírének védelme érdekében; vagy b) az állam biztonsága, a közrend, a közegészségügy, vagy a közérkölcse védelme érdekében. A véleménynyilvánítás szabadsága nem korlátozható közvetett eszközökkel sem, például a nyomtatott sajtó, a rádiós műsorszórás frekvenciák vagy az információk terjesztésére használt berendezések feletti kormányzati vagy magánellenőrzés révén, illetve bármely egyéb, az eszmék és vélemények közlését és áramlását akadályozó eszközök révén. A fenti 2. bekezdés rendelkezéseitől eltérve a közszórakoztatás jogszabályi előírások alapján alávethető előzetes cenzúrának, de kizárólag abból a célból, hogy a gyermekek és a fiatalok erkölcsi védelme érdekében szabályozva legyen az ilyen műsorokhoz való hozzáférés. Törvény által büntetendőnek tekintendő bármely olyan háborús propaganda, valamint nemzeti, faji vagy vallási alapú gyűlöletkeltés, amelynek célja, hogy bármely személlyel vagy személyek csoportjával szemben faji, bőrszín szerinti, vallási, nyelvi vagy nemzeti hovatartozásuk alapján törvénytelen erőszakra vagy más hasonló cselekményre uszítson.*

1997 októbere óta létezik [az OAS véleménynyilvánítási szabadságért felelős különleges előadója](#) hivatala, melyet az [Emberi Jogok Amerikaközi Bizottsága](#) hozott létre. A hivatal élén Catalina Botero különleges előadó áll.

16. ASEAN

- Emberi jogi nyilatkozat³⁰

23. cikk *Mindenkinek joga van a véleményalkotás és a véleménynyilvánítás szabadságához, amely magában foglalja mindenfajta tájékoztatás kérésének, megismerésének és terjesztésének szabadságát, nyilvánuljon meg az szóban, írásban vagy bármilyen más, az egyén választásának megfelelő formában.*

Európai Unió:

- **Az Európai Unió működéséről szóló szerződés**

16. cikk

(1) *Mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez.*

(2) *A természetes személyeknek az uniós intézmények, szervek és hivatalok által,*

illetve az uniós jog alkalmazási körébe tartozó tevékenységeik során

a személyes adataiknak a tagállamok által végzett feldolgozása tekintetében történő védelmére, valamint az ilyen adatok szabad áramlására vonatkozó szabályokat rendes jogalkotási eljárás keretében az Európai Parlament és a Tanács állapítja meg. E szabályok tiszteletben tartását független hatóságok ellenőrzik.

Az e cikk alapján elfogadott szabályok nem érintik az Európai Unióról szóló szerződés 39. cikkében említett különleges szabályokat.

- **Az Európai Unió Alapjogi Chartája**

³⁰

<http://www.asean.org/news/asean-statement-communications/item/asean-human-rights-declaration>

7. cikk A magán- és a családi élet tiszteletben tartása

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát és kapcsolattartását tiszteletben tartsák.”

8. cikk A személyes adatok védelme

„Mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez. Az ilyen adatokat csak tisztességesen és jóhiszeműen, meghatározott célokra, az érintett személy hozzájárulása alapján vagy valamilyen más, a törvényben rögzített jogos okból lehet kezelni. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy a róla gyűjtött adatokat megismerje, és joga van azokat kijavíttatni. E szabályok tiszteletben tartását független hatóságnak kell ellenőriznie.”

10. cikk A gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadság

„Mindenkinek joga van a gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadsághoz. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy a meggyőződés megváltoztatásának szabadságát, valamint a vallásnak vagy meggyőződésnek mind egyénileg, mind együttesen, mind a nyilvánosság előtt, mind a magánéletben, istentisztelet, oktatás és szertartások végzése útján való kifejezésre juttatását. A katonai szolgálat lelkiismereti okból történő megtagadásához való jogot az e jog gyakorlását szabályozó nemzeti törvények szerint el kell ismerni.”

11. cikk A véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadsága

„Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát, valamint az információk és eszmék megismerésének és közlésének szabadságát anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhatna, továbbá országhatárookra való tekintet nélkül. A tömegtájékoztatás szabadságát és sokszínűségét tiszteletben kell tartani.”

22. cikk

A kulturális, vallási és nyelvi sokféleség – „Az Unió tiszteletben tartja a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséget.”

A gyűlöletbeszédre vonatkozó uniós eszközök:

- **A Tanács 2008. november 28-i 2008/913/IB kerethatározata a rasszizmus és az idegengyűlölet egyes formái és megnyilvánulásai elleni, büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről**

1. cikk Rasszizmussal és idegengyűlölettel kapcsolatos bűncselekmények Minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a következő szándékos cselekmények büntetendők legyenek:

- a) nyilvánosság előtt erőszakra vagy gyűlöletre uszítás faji, bőrszín szerinti, vallási, származás szerinti vagy nemzeti, illetve etnikai hovatartozásuk alapján meghatározott személyek csoportjával vagy e csoport valamely tagjával szemben;
- b) az a) pontban említett cselekmény elkövetése röpiratok, képek vagy egyéb anyagok nyilvános terjesztése vagy forgalmazása útján;
- c) a Nemzetközi Büntetőbíróság alapokmányának 6., 7. és 8. cikke értelmében faji, bőrszín szerinti, vallási, származási, nemzeti vagy etnikai hovatartozásuk alapján meghatározott személyek csoportja vagy e csoport valamely tagja ellen irányuló népirtás, emberiség elleni és háborús bűncselekmények nyilvános védelmezése, tagadása vagy durva banalizálása amennyiben az adott cselekményt olyan módon hajtják végre, hogy az valószínűleg erőszakra vagy gyűlöletre uszít e csoport vagy e csoport egyik tagja ellen;
- d) a Nemzetközi Katonai Törvényszéknek az 1945. augusztus 8-i Londoni Egyezményhez csatolt chartája 6. cikkében meghatározott bűncselekmények nyilvánosság előtti védelmezése, tagadása vagy súlyosan jelentéktelen színben való feltüntetése faji, bőrszín szerinti, vallási, származás szerinti vagy nemzeti, illetve etnikai hovatartozásuk alapján meghatározott személyek egy csoportja vagy e csoport valamely tagja ellen irányuló módon, amennyiben az adott cselekményt olyan módon valósítják meg, hogy az e csoport vagy annak valamely tagja ellen erőszakra vagy gyűlöletre való uszításra alkalmas.

7. cikk „Ez a kerethatározat semmilyen tekintetben nem módosítja az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkében foglalt alapvető jogok és alapvető jogelvek, köztük a véleménynyilvánítás szabadsága és az egyesülési szabadság tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségeket.”

- **A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a rasszizmus és az idegengyűlölet egyes formái és megnyilvánulásai elleni, büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről szóló 2008/913/IB tanácsi kerethatározat végrehajtásáról – COM (2014) 27 final**

Az adatvédelemre vonatkozó uniós eszközök³¹:

- Az Európai Parlament és a Tanács 1995. október 24-i 95/46/EK irányelve a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról

³¹ 2012. január 25-én a Bizottság javaslatokat nyújtott be az európai uniós adatvédelmi szabályoknak az egyéni jogok megerősítése (különösen a magánélet tiszteletben tartására vonatkozó jog online környezetben való hatékonyabb érvényesítése), a globalizáció és az új technológiák jelentette kihívások leküzdése és az európai digitális gazdaság fellendítése érdekében való átfogó reformjára vonatkozóan. A javaslatok a következők: 1. COM(2012) 11 final – Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (általános adatvédelmi rendelet), valamint 2. COM(2012) 10 final – Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, büntetőeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról. A két javaslatot jelenleg a Tanács és az Európai Parlament tárgyalja (rendes jogalkotási javaslat).

- A Tanács 2008. november 27-i 2008/977/IB kerethatározata a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés keretében feldolgozott személyes adatok védelméről
 - Az Európai Parlament és a Tanács 2002. július 12-i 2002/58/EK irányelve az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről
 - Az Európai Parlament és a Tanács 2000. december 18-i 45/2001/EK rendelete a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról
-